

Asia: VN/13128/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin esitetyistä muutoksista?

-

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista työttömiin?

-

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista viranomaisten toimintaan?

-

Näkemyksenne esityksen taloudellisista vaikutuksista?

-

Yleistä lausuttavaa esitysluonnoksesta.

Pohjois-Karjalan Työttömät ry kiittää mahdollisuudesta esittää lausuntopalautteensa hallituksen esitykseen laista kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamiseksi.

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan kevennettäväksi aktivointisuunnitelmien laatimisvelvoitetta siten, että niitä tehtäisiin jatkossa vain niille työttömille, joiden pääasiallinen toimeentulo perustuu toimeentulotukeen. Työttömyysetuuden saajille aktivointisuunnitelman korvaisi monialainen työllistymissuunnitelma.

Pohjois-Karjalan Työttömät ry katsoo, että nyt ehdotettujen yksittäisten muutosten valmistelu tulisi keskeyttää, sillä Orpon hallitusohjelman mukaan kuntouttavan työtoiminnan lainsäädäntöä ollaan uudistamassa kokonaisuudessaan. Lakiesityksen käsittely nykyisessä muodossaan vaikuttaa

resurssien tarpeettomalta käytöltä. Lisäksi ehdotettujen muutosten vaikutuksia on arvioitu puutteellisesti.

Esityksen vaikutuksia työttömien asemaan, oikeuksiin ja palvelujen saavutettavuuteen on arvioitu liian suppeasti. Esimerkiksi monialaisten työllistymissuunnitelmien lisääntymisestä johtuvia palvelutarpeita ja viranomaisresursseja ei ole analysoitu riittävästi. Esityksessä jää myös epäselväksi, miten muutokset tukisivat yhdenvertaista kohtelua eri etuusmuotojen piirissä olevien työttömien välillä.

Kannatettavaa on, että esityksen tavoitteena on hallinnollisen taakan ja kustannusten keventäminen. Vähemmälle huomiolle jää kuitenkin, miten muutokset vaikuttaisivat työttömän oikeuksiin, osallisuuteen ja palvelujen saavutettavuuteen. Aktivointisuunnitelmien karsiminen ei saisi tarkoittaa sitä, että vaikeassa asemassa olevat työttömät jäisivät ilman tukea, vaikutusmahdollisuuksia ja selkeää palvelupolkua.

Esitys ei huomioi riittävästi sitä tosiasiaa, että kuntouttava työtoiminta ei ole kaikille aidosti vapaaehtoista. Toimeentulotukea saaville työttömille aktivointiehto säilyisi, mikä käytännössä voisi tarkoittaa uhkaa perusosan leikkauksesta, ellei henkilö osallistuisi suunnitelman laatimiseen tai toteuttamiseen. Tämä asettaisi vaikeassa elämäntilanteessa olevat ihmiset alttiiksi kontrollille ja rangaistuksille, vaikka heillä ei olisi tosiasiallisia mahdollisuuksia osallistua tai hyötyä palveluista.

Vaikka kuntouttavan työtoiminnan on tarkoitus olla sosiaalipalvelu, monelle työttömälle se näyttäytyy epäselvänä työn ja tuen yhdistelmänä – palkattomana työnä, jossa ei ole työehtosopimuksen turvaa eikä kerry työssäoloehtoa. Esitys ei toisi ratkaisua tähän ongelmaan. Sen sijaan riski ilmaisen työvoiman käyttämisestä julkisissa tai kolmannen sektorin palveluissa jatkuisi.

Esityksessä korostetaan, että monialaiseen työllistymissuunnitelmaan pääsisi vain viranomaisarvion perusteella. Tämä heikentäisi työttömän omaa toimijuutta ja mahdollisuutta vaikuttaa omaan palvelupolkuunsa, sillä työtön ei voisi itse pyytää monialaista palvelua samalla tavoin kuin aktivointisuunnitelmaa. Lisäksi työttömien jakaminen työttömyysetuutta ja toimeentulotukea saaviin voisi johtaa eriarvoistumiseen. Työttömyyden kesto ei aina vastaa henkilön palveluntarvetta. Yhdenvertaisuus ja yksilöllisyys jäisivät palveluissa taka-alalle.

Vaikka hallitus tavoittelee hallinnollisen taakan vähentämistä, palvelujärjestelmä jäisi yhä monimutkaiseksi. Työttömän olisi edelleen vaikea tietää, mitä lainosaa häneen sovelletaan ja onko hän oikeutettu kuntouttavaan työtoimintaan vai monialaiseen työllistymissuunnitelmaan. Ilman selkeitä ja saavutettavia väyliä palveluihin riskinä olisi, että osa työttömistä jäisi kokonaan palvelujen ulkopuolelle.

Pohjois-Karjalan Työttömät ry esittää, että:

- Lakiesityksen valmistelu keskeytetään ja keskitytään kokonaisvaltaiseen, harkittuun uudistukseen hallitusohjelman mukaisesti
- Kuntouttava työtoiminta kehitetään aidosti kuntouttavaksi, ei velvoittavaksi tai rangaistavaksi välineeksi
- Palvelujärjestelmän yksinkertaistaminen ja saavutettavuus asetetaan keskiöön
- Työttömän oikeudet, osallisuus ja toimijuus huomioidaan vahvemmin uudistuksen kaikissa vaiheissa

Ben Daoud Taina
Pohjois-Karjalan Työttömät ry